

MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN-HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA-KNOWLEDGE DATABASE

AFRIKANISZTIKAI HÍREK, I. évfolyam, 2. szám, 1982. március 24.
(periodika)

Eredeti közlés/Original publication:

Afrikai Kutatási Program, ELTE TTK Földrajzi Tanszékcsoporthoz, 14 stencilezett old.

Elektronikus újraközlés/Electronic republication:

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR – 000.000.229

Dátum/Date: 2013. július 14. / July 14.

Az elektronikus újraközlést előkészítette

/The electronic republication prepared by:

B. WALLNER, Erika és/and BIERNACZKY, Szilárd

Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document

(a szerzők) Afrikanisztikai Hírek, I. évfolyam, 2. szám,
1982. március 24., *AHU MATT*, 2013, **pp. 1–14. old.**, No. 000.000.229,

<http://afrikatudastar.hu>

Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:

Az Afrikai Kutatási és Kiadási Program Archívumában

Kulcsszavak/Key words

magyar Afrika-kutatás, angolai–magyar kulturális kapcsolatok 1982-ben,
Tóth Éva magyar költő, esszéista és műfordító tanulmányútja Angolában,
Hungarian African research, Angolan–Hungarian cultural relations in 1982,
study tour of Éva Tóth, Hungarian poet, essayist and translator in Angola

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS,
ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV-, TANULMÁNY-, CIKK- DOKUMEN-
TUM- és ADAT-TÁR/THE FIRST HUNGARIAN FREE ELECTRONIC
SECTORAL PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS, STUDIES,
COMMUNICATIONS, DOCUMENTS AND INFORMATIONS

* magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára/ writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian, Spanish, Italian and other – languages

* az adatbázisban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött/the materials in the database are free but access or downloading are subject to registration

* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikanisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig./The African-Hungarian Union is a non-profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

Research Project 'Folklore Today' – Africa
(Eötvös Loránd Tudományegyetem – Bölcsészettudományi Kar
– Folklore Tanszék)

2. szám: 1982. március 24. (KÜLÖNKIADÁS a kutatási csoport első tudományos ülése alkalmából)

Az *Afrikanisztikai hírek* következő számaiban szeretnénk megkezdeni a magyar afrikanisztika éves bibliográfiáinak közlését. Az anyagot a tízes osztályozás számunkra érdekes csoportjai (kategóriái) alapján kívánjuk közreadni. Tehát: 1. általános művek; 2. vallás, vallástörténet; 3. társadalomtudományok; 4. nyelvtudomány; 7. művészetek; 8. irodalom; 9. történelem, földrajz. (A külföldi szerzők magyarul megjelent műveit az adat elé írt *-al jelöljük majd.)

A könyvanyag feldolgozását a Könyvvilág alapján (adott esetben – pl. tanulmánykötetknél – a kötet valamennyi anyagának számbavételével), a tudományos, ill. folyóirat tanulmány- és cikk-anyagot a szakterületünkhöz kapcsolódó valamennyi tudományos folyóirat, az országos havilapok, néhány hetilap (pl. a *Magyarország*) alapján kívánjuk elvégezni, ill. összegezni.

Kérjük valamennyi kutatótársunkat, hogy minden olyan saját vagy egyéb fontosnak ítélt írás adatait, amely belső kiadványként, ill. nem országos folyóiratban vagy napilapban jelent meg, gyűjtse össze és küldje el számunkra.

Bodrogi, Tibor, az MTA Néprajzi Kutatócsoport igazgatója és munkatársai (Boglár Lajos, Domanovszky György, Ecsedy Csaba, Kodolányi János, Lorencz József, Nagy László, Sárkány Mihály, Lydia Schwalbe és Frank Tiesler) az elmúlt ősz folyamán a Corvina Kiadó gondozásában impozáns két kötetes kézikönyv típusú munkát adtak át a magyar olvasóközönségnek, mintegy a minőmáig hiányzó etnológiai műveltség pótlására. A számos – tudományos adatként is újdonságnak számító – fotó kíséretében megjelent mű, amelyet feltehetően már minden kutatótársunk forgatott, afrikanisztikai szempontból kettős jelentőségű. (Címe: *Törzsi művészet*)

Egyrészt globálisan, a világ valamennyi törzsi kultúrája felől vehetjük szemügyre a fekete kontinens hagyományos művészeti világát, amely sok tekintetben új dimenziókat nyithat és nyit az összehasonlító kutatás számára. Másrészt e vállalkozás mintát ad minden afrikai kulturális tanulmány „elemi” elkészítési módjára is. Amennyiben a Bodrogi Tibor által már korábbi köteteiben is követett módszer tűnik az egyetlen járható útnak e „távoli” kultúrák bemutatásában, hazai feltárásában. Egyfajta komplex – hagyományosan „etnológiai” is nevezhetnénk – megközelítésmódról van szó, ugyanis pl. a művészeti megnyilatkozások önmagukban lényegében megfoghatatlanok. A földrajzi–etnikai–nyelvi–történelmi háttér megfestése, a rövid „etnológiai” jellemzés a kultúra egyes szegmentumait feltáró munkák esetében sem kerülhetők el. A *Törzsi művészet* kötetei tehát ennyiben saját munkák számára is mintát nyújt.

A kötetek természetesen csak arra vállalkozhattak, hogy a szinte beláthatatlanul sokrétű anyag legfőbb vonalait ragadják meg. Így természetes, hogy pl. a nemzetközi afrikanisztikában az elmúlt egy-két évtized folyamán előtérbe került kutatási terület, a hagyományos építkezési formák (és a gyakran igen magas színvonalú építészeti díszítésmódok) technikája, szerepe, története, esztétikája nem kaphatott benne különösebb súlyt.

Felhívjuk viszont kutatótársaink figyelmét erre a sajátos és fontos kérdéskörre. Annál is inkább, mert a magyar néprajzkutatásban – úgy tűnik – különösen jelentős hagyományai vannak a tradicionális; építkezésre vonatkozó feltáró–elemző–típusalkotó tevékenységnek. Az idevágó hazai ismeretanyag és módszertani gyakorlat talán hasznosítható lehet az afrikai gyűjtési eredmények rendszerezettebb feltárásában, módszeresebb csoportosításában. Figyelemfelkeltésül mindenesetre közlünk egy kis válogatott bibliográfiát.

R. LEROQ: Les Bamilékés, une civilisation africaine, Paris, Présence Africaine, 1953, pp. 216.

(Népr. Múz. könyvtára: mikrofilm, B. Sz. könyvtára: xerox)

J. P. LEBLUF: L'habitation des Fali (Cameroun), Paris, 1961, pp. 607. (Szabó Ervin könyvtár)

L. PRUSSIN – D. LEE: Architecture in Afrika: An Annotated Bibliography, Africana Journal, 1972, (III. 4.): 2–32.

R. GARDI: Indigenous African Architecture, New York, Van Nostrand Reinhold, 1974, pp. 249.

R. W. HULL: African Cities and Towns before the European Conquest, New York, Norton, 1976, pp. 138.

K. B. ANDERSON: Kenya: African Traditional houses (photo survey), Nairobi Oxford UP, 1977, pp. 256.

K. B. ANDERSON: African Traditional Architecture: A Study of the housing and Settlement Patterns of Rural Kenya, Nairobi, Oxford UP, 1977, pp. 239.

J. W. FERNANDEZ: Fang Architectonics, Philadelphia, Inst. for Study of Human Issues, 1977, pp. 41 (MTA könyvtára)

S. DENYER: African Traditional Architecture – A History and Geographical Perspective, London, Heinemann, 1978, 210 pp. (Szabó Ervin könyvtár)

M. A. FASSANI: L'architecture en Afrique Noire: Cosmoarchitecture, Paris, 1978, pp. 189.

African Arts c. folyóirat számos cikke (Gorkij könyvtár és MTA könyvtára)

* * *

Ezúton közöljük, hogy 1982. március 23-ig a következő kutatótársak juttatták vissza a kézbe adott vagy postán kiküldött kérdőíveket: Balázs J. Attila, Bede Rita, Biernaczky János, Biernaczky Szilárd, Buda Géza, F. Nagy Géza, Halasy Márta, Hompó Éva, Katona Imre, Komáromi Sándor, Kun Tibor, Lugosi Győző, Sárkány Mihály, Sárosi Bálint, Tokai András, Varga Lászlóné, Voigt Vilmos.

Megjegyezzük, hogy „szabad kutatási társulásunk” aktív résztvevőjének azt tekintjük, aki legalább kérdőíveinkre válaszol. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy ne bocsátanánk rendelkezésre most vagy később lehetőségeinket és eszközeinket bármely afrikai témával foglalkozó hazai – kezdő vagy beérkezett – kutató számára. Előadás-, ki-

advány- vagy konferenciaterveinket, különféle típusú szervezőmunkáinkban, esetleges későbbi gyűjtési team-jeinkben azonban csak azokat tudjuk számba venni, akik részvételi hajlandóságuk minimális tanújelét adták.

Itt jegyezzük meg azt is, hogy „csoportmunkánk dokumentumait” sok esetben olyanoknak is megküldjük, akik nem afrikanisták, azonban valamilyen oknál fogva tevékenységünk érdeklődésükre tarthat számot. E barátainkra, kollégáinkra természetesen nem vonatkoznak különféle felhívásaink, szervezési, kutatási vagy egyéb kéréseink.

A beérkezett kérdőívek jó néhány kollégánk esetében konkrét tanulmányírási vállalatokat tartalmaznak. E vállalatok jegyzékét az alábbiakban összegezzük:

BALÁZSI J. ATTILA:

- Szuahéli nyelvű szövegek nyelvi analízise
- Mutatvány a készülő suahéli–magyar szótárból (F. Nagy Gézával közösen)

BEDE RITA:

- Urbanizációs folyamatok Szenegálban – kitekintéssel a hagyományos folklór felbomlási jelenségeire
- Az iszlám szerepe a fulbe népek szájhagyományaiban

BIERNACZKY JÁNOS:

- Kommentárok Leo Frobenius: *Kulturgeschichte Afrikas* (1933) c. műve magyar fordításához

I. A kezdettől fogva félreértett Atlantisz-elmélet mai megvilágításban (elkészült)

II. A régi szudáni államok története (elkészült)

III. A „Paideuma” fogalmáról (elkészült)

IV. A kultúrkörelméletéről és a kulturmorfológiáról (elkészült)

V. A garamant-kérdés

BIERNACZKY SZILÁRD:

- Az egyéniségkutatás kérdése a Fekete Afrikai folklórban (befejezés előtt)

– Szólások a mindennapi élet és a folklór határán (elkészült)

– Hősi epika Fekete Afrikában (elkészült)

– Orális történelem, avagy a modern történelemkutatás euromorfizmusa (a hagyományos társadalom történeti szemlélete fekete afrikai szövegpéldák alapján)

– Előtanulmányok egy afrikai folklórenciklopédiához (a Világirodalmi lexikonnak készült etnikai irodalmi szócikkek alapján) (elkészült/

– Kiegészítések H. A. Scheub és V. Görög afrikai folklór bibliográfiáihoz

– Folklór és kommunikáció Fekete Afrikában

– Torday Emil munkássága

– A dogon mítoszok világa

– A nyanga Mwindo eposz (egy szövegváltozat magyar fordítása és kommentárok)

– Az etnikai irodalomtörténetírás és Fekete Afrika

– „Törzsi színház” és katarzis Fekete Afrikában

– Régi fekete afrikai népzenei gyűjtések „rekonstrukciójának kísérletei

– Líra és népköltészet Fekete Afrikában

– A magyar afrikanisztika bibliográfiája (1945–1980)

BUDA GÉZA:

– Áttekintés a Kelet-Afrikában termesztett kultúrnövények etnobotanikájáról

– Szuahéli krónikák elemzése

F. NAGY GÉZA:

– Afrika kutatásainak történetéből (elkészült)

– Fekete Afrika nyelveinek felosztása (elkészült)

– A középkori suahéli krónikák irodalmi jelentősége

– A tóközi bantu népek szellemi kultúrájáról

– Tanzánia suahéli nyelvű irodalmának kibontakozása (több részben)

– A folklór szerepe a suahéli nyelvű irodalomban

– Mutatványok a készülő suahéli–magyar szótárból (Balázsi J. Attilával közösen)

HALASY MÁRTA

– Fekete Afrika vallásairól (H. Deschamps: *Les religions de l'Afrique Noire*, Paris, 1960 c. műve alapján)

– Tesztíztetés Északnyugat-Afrikában

HOMPÓ ÉVA

– Etiópia nyelvi térképe – terminológiai, klasszifikációs és egyéb kutatási problémák, az etiópiai nyelvek és „szociális helyzetük” dióhéjban.

– Oromo, amhara és gurage mesék (Mo-on gyűjtött anyag kétnyelvű közlése rövid kommentárokkal)

– Folklórműfajok az etiópiai orális művészetben (műfajelméleti alapvetés, összehasonlító elemzések)

KATONA IMRE:

– Észak-afrikai arab néptáncok

– Arab bölcsődalok

– Arab népi líra

– Arab lakodalmi szólások

– Néprajzi tanulmányúton Észak-Afrikában

– Az európai és az észak-afrikai arab folklórműfajok összehasonlító rendszertani vizsgálata

KUN TIBOR:

– A folklór szerepe a modern francia nyelvű fekete afrikai irodalomban

– A hagyományos afrikai kultúra és a negritude

– Európai nyelvű fekete afrikai líra a XX. században (elkészült)

LUGOSI GYÖZŐ:

– Tanulmányok a prekoloniális Madagaszkár társadalmainak történetéről és kultúrájáról:

I. Uralkodó és nép viszonya Imerina-ben a XIX. sz. elején

II. A Fandroana: a malgas tradicionális állami ünnep

III. A madagaszkári csillagjóslás (tér- és időszimbolika)

IV. A fokonelona: a prekoloniális malgas közösség

V. Az *oral history* szerepe a malgas múlt kutatásában

VI. Benyovszki Móric Madagaszkáron – illúziók nélkül (befejezés előtt)

MÁTHÉ LAJOS:

– Észak-afrikai moszlim szekták

TOKAI ANDRÁS

- Irodalmi élet a mai Kenyában
- A folklór szerepe Ngugi wa Thiongo prózájában
- Afrikaiak Budapesten
- Népzene és néptánc az afrikai népi együttesek közvetítésében (hagyományörzés és modernség kérdései)

VARGA LÁSZLÓKÉ:

- Irodalmi élet a mai Szenegálban
- A folklór szerepe Ousmane Sembène regényeiben
- L. S. Senghor és az afrikai hagyományok

VOIGT VILMOS:

- Afrikai mesék szemiotikai analízise
- Afrikai folklór és műfajelmélet
- Az amerikai afrikanisztikai szövegkutatás új eredményei
- Az afrikai mesék katalogizálásának helyzete

(A lista nem teljes – várjuk az újabb vállalásokat!!!)

A már elkészült vagy a későbbiek folyamán elkészülő dolgozatokat önálló, 40–100 lapos füzetekben adjuk közre a már bemutatott borítóban. A rövidebb dolgozatokból szükség szerint kettőt-hármat egybekötve tervezünk megjelentetni. A fenti listában készre jelentett dolgozatokat igyekszünk következő ülésünk idejére (május vége, június eleje) megjelentetni.

Jelezzük, hogy a megjelentetés legfőbb akadálya a stencilre gépelés, lévén a kereteink e tekintetben igen szűkösek. Ha valaki jó megoldást tud, vagy önként felajánlja saját műve gépelését, az jelezze azt.

Biernaczky Szilárd, kutatási társulásunk titkára a következő kötetek xerox-másolatait ajándékozta a Folklóre tanszéken megalapításra váró „afrikanisztikai archívum” részére:

K. E. LAMAN: *The Musical Accent or Intonation in the Kongo Language*, Stockholm, 1922, 153 pp.

D. WESTERMANN: *Német-Togo ewe népeinek jelbeszéde* (ford. Biernaczky János), MSOS 1907, 1–14 (33 pp)

E. PANNETTA: *L'Italia in Africa* (bibliográfia), Roma, 1963, 203 pp. (könyv)

A. BUTT: The Nilotes of the Sudan and Uganda, London, IAI, 1952, 198 pp. (Ethnographic Survey sorozat)

H. J. Kwabena Nketia: Drumming in Akan Communities of Ghana Legon-London, 1963, 213 pp.

E. PALMER: An Introduction to the African Novel, London, Heinemann, 1972, 176 pp.

R. BRANDEL: The Music of Central Africa, Hága, Nijhoff, 1961, 272 pp.

A. BURSENS: La notation des langues négro-africaines – Signes typographiques à utiliser, ARSON, Brussels, 1969, 104 pp.

M. S. ENO-BELINGA: Decouverte des Chantefables, Paris, 1970, 197 pp.

W. HIRSCBERG: Völkerkunde Afrikas, Mannheim, Bibliographisches Institut, 1965, 302 pp.

R. P. Tempels: La philosophie bantou, Paris, Présence Africaine, 1949, 127 pp.

B. TRAORE: Le Théâtre négro-africain, Paris, Présence Africaine, 1958, 160 pp.

A kötetek, amennyiben mód nyílik (anyagi lehetőség támad) bekötetésükre, valamennyi tagunk számára helyben olvasásra rendelkezésre áll majd. (Minden kutatótársunktól természetesen szívesen fogadunk olyan kiadványokat archívumunk számára, amelyeket nem kíván megtartani, esetleg két példányban jutott hozzá, vagy valamely kötet fontossága alapján módjában áll – mindannyiunk számára – xerox-példányt csináltatni.)

* * *

Kelet-Afrika jellegzetes nomádjai, a maszajok nem ismeretlenek a szélesebb hazai közönség előtt sem, hiszen újságcikkeken, kultúrájukat érintő tanulmányokon (pl. Mitológiai ÁBÉCE) kívül mesekötetek anyagában és a tévében is felbukkantak.

A szakirodalmi források azt mutatják, hogy bővebben feltárt hiedelemviláguk, hatalmi szervezetük, korcsoport-rendszerük, tárgyi kultúrájuk (hatalmas fotóanyag áll rendelkezésre róluk). Szöveges folklóruk azonban a század eleji kísérletektől eltekintve feltáratlan. A Világ-irodalmi lexikonban megjelenő szócikkem eredeti – tehát húzás, rövidítés nélküli változatát – pusztán csak információként teszem itt köz-

zé. Megjegyezve, hogy F. Mol: Maa: *A Dictionary of the Maasai Language and Folklore* (Nairobi, Marketing and Publishing Ltd., 1973, X–190 pp.) c. művéhez mindeddig nem tudtam hozzájutni.

maszai irodalom, a számos csoportból álló nomád maszajok Kenyában és Tanzániában élnek. Lélekszámuk kb. 200–250 ezer. Életmódjuk a szarvasmarha-tartáson alapul. Fő táplálékuk a tej, amelyet az élő állatok rendszeresen csapolt vérével keverve fogyasztanak. Alkalmi telepeik, köralakú káljaik favázás, sárból és tehéntrágyából tapasztott viskókból állnak, amelyeket tehénbőrrel is befednek. = Nyelvük a nílusi nyelvek keleti ágába tartozik. Több nyelvjárása is ismert, amelyek közül néhányat (szamburu, kvavi, arusa, oikop) önálló nyelvként is meg szoktak különböztetni. = néprajzi szakirodalom a nílusi–hamita népek közé sorolja őket, hiszen antropológiailag erősen elütnek a környező bantuktól. Merker egyenesen azt feltételezi, hogy eredetük visszavezethető a bibliai népekig. Kétségtelen, hogy mind a magas testalkatú nílusi négekkel, mind az etiópiai gallákkal való rokonságuk kimutatható. = A maszajok múltjáról nem sokat tudunk. Az elszórt írásos adatok és a környező népek legendái szerint Kelet-Afrika rettegett harcias népe volt, a korai arab utazók messze elkerülték vidéküket. Több évszázados hagyományai vannak annak a állandó konfliktusnak, amely a néhány megvetett törzset alkotó földművelő és a nomád állattenyésztő maszajok között fennállt. Az európaiak megérkezése előtti korszakban a nomádok uralkodtak e nagy területen, meghódították egész Közép–Kelet-Afrikát, állandó támadásokkal, sarcolásokkal zaklatták a környező népeket. Kezükben volt a kelet-afrikai partok rabszolga-kereskedelme is. De a járványok később erősen megtizedelték őket és jószágaikat. A múlt században, amikor az első európaiak eljutottak földjükre, már a hanyatlás képét mutatták, amelyet részben a dél felé terjeszkedő bantu népek ismétlődő támadásai, valamint a részleges földművelés majdnem teljes feladása okozott. Az ezekből az évtizedekből származó, néprajzi megfigyelésekben gazdag útibeszámolók (J. Thomson: *Trough. Masai Land*, 1887; O. Baumann: *Massailand zur Nilquelle* 1894; vagy a Teleki Sámuel 1887-es útját leíró munka: Teleki Sámuel gróf: *A Rudolf- és a Stefánia-tavakhoz*, leírta kísérelője: Höhnél Lajos, I–II., 1892) jelentősen kitágították ismereteinket a maszajok életről és kultúrájáról. = maszaj szájhagyományokról ismereteink viszonylag széleskörűek, rögzítésüket nagyban elősegítette, hogy már az európai behatolás kezdetén megkezdődött a nyelv le-

írása. Az első két szójegyzék az 1850-es évekből származik. (J. L. Krapf: *Vocabulary of the Engutuk Eloikob*, 1854; James J. Erhardt: *Vocabulary of the Enguduk Iloigob*, 1857.)

A több kísérletet követő első rendszeres nyelvtan a gazdag folklór-anyagot is összegyűjtő A. C. Hollis nevéhez fűződik (1905). A maszáj nyelv korszerű leírása A. N. Tucker és J. Tompo Ole Mpaaye közös munkája (*A Maasai Grammar with Vocabulary*, 1955). = A maszajok gazdag népdalkincse egyértelműen tükrözi társadalmuk felépítését. Ez a férfiak életét három korszakra bontja (a maszajok életében a nők igen alárendelt szerepet játszanak): 14–18 éves korig (körülmetélésig) ksiliuk, kb. 30 éves korukig (nőtlen) harcosok, majd házasságra lépő „idősek”. A dalok egy része így a beavatáshoz, más részük a harcokhoz, vadászatokhoz, ill. a különféle egyéni és közösségi alkalmakhoz kapcsolódnak. A naponta gyakran 50 km távolságot is bejáró ifjú harcosok vagy öregebb pásztorok esténként összegyűlnek a král valamelyik kunyhójában, körüljár a méhsörös korsó és valaki témát választ, magas éles hangon énekbe kezd. A téma lehet a mindennapok bármely kis eseménye (a száraz évszak, a napi étrend, a bolyongások, a vízbő helyek felkutatása, a jószág éjszakai védelme, a falu építése, a falu szélére ültetett fák stb.), de a múlt legendás hőseinek tettei vagy a nagy oroszánvadászatok is. Az énekek nomád jellegét az adja, hogy más afrikai pásztornépek dalaihoz hasonlóan és hagyományosan nem használtak kísérőhangszert. A dalok vagy szóló-kórus válaszolgatására épülnek vagy a résztvevők egyszerűen ritmikus „hu-hu” felkiáltással fejezik ki tetszésüket a mondatvégeken. = Gazdagok a folklórgyűjtemények mítoszokban és mítoszmesékben, melyekben megjelenik a varázslódoktor (az egyetlen komoly hatalmat jelentő szerepkör közösségeikben, amely apáról fiúra száll): Ol-le-Mweia, az első nagy varázsló, akit Ngong hegyén találtak, ahová az égből pottyant le. Az aszszonyok imáikban, szertartási dalaikban szívesen fordulnak természetfeletti hatalmakhoz, a férfiak azonban csak szárazság vagy járvány idején imádkoznak. Istenfogalmuk homályos, bár a gyűjtemények anyagában megjelenik egy jó fekete Isten (Engai narok) és egy rossz vörös isten (Engai nanjukie) – miattuk emlegetnek a maszáj mítoszok kapcsán korai keresztény, illetve iszlám hatást –, másrészt az első jótevő ős. = A maszajoknak halotti kultuszaik nincsenek, a túlvilágban nem hisznek, az elhunytakat a hiénáknak hagyják prédául. Csak a varázslódoktorokat temetik el – ugyan a beavatási ceremóniánál jóval egyszerűbb körülmények között, mivel hitük szerint azok kígyóvá vál-

toznak haláluk után, s a maszájok minden állatot igen nagy tiszteletben tartanak. = Maszáj nyelven egyébként a folklórgyűjteményeken és vallási szövegek fordításain kívül írásbeliség nem létezik. = Irod: S. L. – H. Ninde: *The Last of the Masai* (1901); M. Merker: *Die Masai* (1904); A. C. Hollis: *The Masai* (1905); K. R. Dundas: Notes on the tribes inhabiting the Brintzo district (*JRAI*, 1910); H. Fucks: *Sagen, Mythen und Sitten der Masai* (1910); H. A. Fokken: Erzählungen und Märchen der Larusa (*Zeitschrift für Kolonialsprachen*, 1916), uő: Gottesanschauung und religiöse Ueberlieferungen der Masai (*Archiv für Anthropologie*, 1917); D. S. Fox: Further notes on the Masai of Kenya colony (*JRAI*, 1930); L. S. B. Leakey: Some notes on the Masai (*JRAI*, 1930); G. W. B. Huntingford: *The Southern Nilo-Hamites* (1969); S. Gichuru: *The Fhy Whisk and Other Stories* (1967); J. Bechard – K. Millet – J. F. Davidenko: Chants des guerriers massais (hangl., *Le Chant du Monde*, LDX 74475, Paris). Nagy: 1 dalszöveg (Tornai J.: *Boldog látomások*, anto., 1977); Katona I. – Ecsedy Cs.: Afrika (in: *Mitológiai ÁBÉCÉ*, 1970); Biernaczky Sz.: Tehéncsordákkal a Kilimandzsáró tövében – Kenya Maszáj pásztorai (*Fekete Afrika zenéjéből*, 32. előadás, Magyar Rádió, 1978), Móra F.: Nomádok a Kilimandzsáró tövében (*Ország Világ*, 1977, 32.).

(B. Sz.)

KEDVES KUTATÓTÁRSAK!

Az Afrikanisztikai Hírek mindenki számára nyitva áll. Minden afrikai vonatkozású új eseményről, kiadványról, személyes munkáról, tervről vagy eredményről, figyelmet érdemlő külföldi újdonságról, konferenciákról szóló információkat szívesen várunk!

LEVÉLBEN VAGY TELEFONON!

B. Sz. *Egyetemi Lapok* szerk.
Budapest, V., Egyetem tér 1–3. H–1053
Telefon (közvetlen szám): 174–368